

Тақриз

ба рисолаи номзади Муродова Парвина Бобочонова дар мавзуи “Таҳлили муқоисавии вожа- истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ, аз рӯйи ихтисоси 10.02.20 – забоншиносии муқоисавӣ – таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ

Масоили омӯзиши истилоҳ ва истилоҳшиносӣ ҳамчун илм ба монанди соҳаҳои дигари илми забоншиносии муосир таърихи тулонӣ дошта, аз давраҳои аввали пайдоши забон сарчашма мегирад.

Аз ин рӯ, мавриди пажӯҳиш қарор додани “Таҳлили муқоисавии вожа – истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” аз ҷониби унвонҷӯ Муродова Парвина Бобочонова саривақтӣ буда, бо таҳқиқи ин мавзуи муҳими забоншиносӣ қадамҳои нахустин дар пажӯҳиши истилоҳоти - ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ гузошта мешавад.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он аниқу равшан мегардад, ки дар диссертатсия бори аввал таҳлили муқоисавии вожа – истилоҳоти ҳарбӣ дар мисоли забонҳои тоҷикиву англисӣ ба сифати мавзуи алоҳида ба таври системавӣ мавриди омӯзиш қарор гирифта, ба ҳайси таҳқиқи рисолаи илмӣ бар пояи дастовардҳои забоншиносии муосир мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шудааст. Ҳамчунин, давраҳои ташаккул ва сарчашмаҳои таърихии пайдоиши истилоҳоти соҳаи ҳарбӣ бори нахуст дар кори диссертатсионии мазкур ба таври муфассал ва густурда нишон дода шуда, манбаъҳои ба вуҷуд омадани истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ мавриди омӯзиш қарор гирифтааст, ки бар асоси сарчашмаҳои муътамади илмӣ тасниф карда мешавад. Ғайр аз ин, аввалин маротиба тафсири истилоҳоти ҳарбӣ дар заминаи фарҳангҳои тафсирий, хусусиятҳои овозиву дастурии онҳо дар забонҳои тоҷикиву англисӣ ба таври муқоиса мавриди омӯзиши амиқ қарор гирифта, роҳу воситаҳои дохиливу хориҷии вожа - истилоҳоти ҳарбӣ аз нигоҳи маъноиву сохторӣ баррасӣ гардидааст.

Аҳаммияти назариву амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки дар диссертатсия масоили муҳимми истилоҳ ва истилоҳшиносӣ, мафҳум ва моҳияти истилоҳоти ҷарбӣ, ки муҳимтарин паҳлуҳои забоншиносии муосиранд, аз нигоҳи назариявӣ ба таври хеле дақиқу равшан мавриди пажӯҳиш қарор гирифтаанд. Асосҳои экстроллингвистии назарияи мазкур, ки то ҳанӯз дар забоншиносии тоҷик ва хориҷӣ ба таври мушаххас баррасӣ нагардида буд, дар таҳқиқоти мазкур ҳамаҷониба таҳлилу баррасӣ шуда, ҷиҳатҳои бисёр печидаву норавшани истилоҳсозии соҳаи ҷарбӣ нишон дода шудаанд. Бинобар ин, бахши назариявии рисолаи мазкур барои муҳаққиқони забоншиносии қавмӣ (этнолингвистика), решашиносӣ ва шинохти истилоҳоту вожагон (когнитивӣ), ҷиҳати омӯзишу пажӯҳиши масоили мухталифи истилоҳшиносиву вожашиносӣ аз қабилӣ ташаккулу таҳаввул, рушду инкишофи андешаҳои пешрафтаи калимаву таркибсозӣ дар таърихи афкори забоншиносии миллӣ, аҳаммияти истилоҳоти илмиву забони илм, сарчашмаҳои асосии рушду такомули он, ҳамчунин таърихи пайдоиш, давраҳои ташаккули он метавонад ёрии ҳамаҷониба расонад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир ёбад, ки натиҷаҳои илмӣ ва маводи забонии диссертатсияро метавон дар ҷараёни дарсҳои лексионӣ, амалӣ аз ҷанҳои забоншиносии таърихиву қавмӣ, иҷтимоӣ, решашиносӣ, таърихи забоншиносии тоҷик ва курсу семинарҳои махсус мавриди истифода намуд. Инчунин маводи амалии диссертатсия дар таҳия ва омода намудани фарҳангномаҳои соҳавӣ, дузабона, бисёрзабона ва таълифоти китобҳои дарсӣ, барномаҳои таълимӣ, васоити таълимӣ дорои хусусиятҳои хоси амалӣ буда, дар таҳлилу таълифи рисолаҳои илмӣ, аз қабилӣ корҳои курсӣ, рисолаи хатм, рисолаи магистрӣ, доктор аз рӯи ихтисос, номзадӣ метавонад ҳамчун маводи илмӣ ҳам аз нигоҳи назариявӣ ва ҳам амалӣ кумаки бевосита расонад.

Таъкид намудан бамаврид аст, ки таҳқиқоти мазкур, қабл аз ҳама, бар асоси пояи асарҳо ва сарчашмаҳои муътамади илмӣ навишта шуда, таҳлилу масоили баррасишуда ва фикру андешаҳо, назарияҳои пешниҳодгардидаи он бо далелҳои илмӣ баррасӣ гардида 227 адабиёти илмӣ, 9 мақолаҳои илмӣ бо забонҳои тоҷикиву русӣ, зиёда аз 34 фарҳангнома дар таҳияи он мавриди истифода қарор дода шудаанд. Мӯҳтавои асосии маводи диссертатсия ва натиҷагирӣ аз он дар 9 мақолаи илмӣ фароҳам оварда шудааст, ки аз ин миқдор 7 мақола дар нашрияҳои илмии КОА – и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таърифи расидааст.

Сохтори диссертатсияро муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, 3 боб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натоиҷи таҳқиқот ва феҳристи адабиёт фарогир буда, ҳаҷми онро 184 саҳифаи компютерӣ ташкил медиҳанд.

Дар муқаддимаи диссертатсия доир ба мубрами мавзӯи таҳқиқот, дараҷаи омӯзиши таҳқиқ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо, мақсади таҳқиқот, вазифаҳои таҳқиқот, объекти таҳқиқот, асосҳои назариявии таҳқиқот, навгонии илмии таҳқиқот, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти амалӣ ва назариявии таҳқиқот, дараҷаи эътимоднокии натиҷаи таҳқиқот, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, татбиқи хулосаву натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия маълумот дода мешавад.

Боби якуми диссертатсия “Заминаҳои назариявии омӯзиши муқоисавии вожа – истилоҳоти ҳарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” ном дошта, фарогири панҷ бахш мебошад. Дар зербобҳои боби якуми диссертатсия масоили муҳталифи истилоҳоти ҳарбӣ ҳамчун падидаи забоншиносӣ, таърихи ташаккул ва таҳаввули истилоҳоти ҳарбӣ дар забони адабии тоҷик, омӯзиши амиқу ҳаматарафаи истилоҳот

ва ҷойгоҳи онҳо дар низоми луғавии забони тоҷикӣ ва англисӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифтаанд. Маводи ин боби диссертатсияро ба сифати эътимодтарин мавод ва ё сарчашмаи илмӣ барои таҳқиқи забоншиносии дохилу хориҷӣ маҳсуб доништан мумкин аст, ки маводи таърихӣ он арзиши баланди илмӣ дорад.

Боби дувуми рисола “Шарҳу тафсири маъноии вожаю истилоҳоти ҷарбӣ дар луғатҳои тафсирии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” унвон дошта, аз ҳашт фасл иборат мебошад.

Дар зерфаслҳои боби дувуми диссертатсия масоили гуногуни шарҳи маъноӣ истилоҳот дар забонҳои мавриди муқоисашаванда, равандҳо ва роҳу воситаҳои калимасозӣ дар соҳаи истилоҳоти ҷарбии забонҳои тоҷикиву англисӣ, усулҳои аффиксии калимасозӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, усули пасвандии ташаккули истилоҳоти ҷарбӣ, усули синтаксисии ташаккули истилоҳот мавриди пажӯҳиши аниқ қарор гирифтаанд.

Дар боби сеюми диссертатсия, ки “Шарҳу тавзеҳи этимологии вожа – истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ” ном дорад, масъалаҳои марбут ба шарҳи этимологии вожа – истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, шарҳи вожа – истилоҳоти ҷарбии арабӣ, русӣ, лотинӣ, юнонӣ, фаронсавӣ ва олмонӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ ва нақши онҳо дар рушду такомули забонҳои муқоисашаванда, нақши тарҷумаи таҳтуллафзӣ дар ташаккули истилоҳоти ҷарбӣ, анвои иқтибос таҳлилу баррасӣ гардидаанд.

Дар хулосаи диссертатсия натиҷаҳои аз таҳқиқ бадастомада дар 17 банд ҷамъбаст гардида, арзиши таҳқиқ ва моҳияти мавзӯи диссертатсионӣ муфассал зикр ёфтааст. Инчунин, масоили марбут ба “Таҳлили муқоисавии вожа – истилоҳоти ҷарбӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ”, ки дар натиҷаи таҳқиқи мазкур дар диссертатсия масъалаҳои истилоҳшиносӣ, истилоҳсозӣ, меъёри интихоби истилоҳ аз нигоҳи

назариявӣ ба таври дақиқу равшан мавриди таҳлил қарор гирифта, паҳлуҳои печидаву норавшани он нишон дода шудаанд.

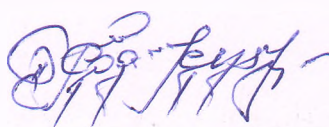
Фишурдаи рисола ва мақолаҳои нашрнамудаи унвонҷӯ фарогири мазмуну муҳтавои диссертатсия мебошанд.

Диссертатсия дар асоси методҳои таърихӣ – забоншиносӣ, муқоисавӣ, таҳлилӣ – омӯрӣ таълиф гардида, то андозае таҳлили этимологӣ ва маъноӣ низ анҷом дода шудааст.

Дар хулосаи диссертатсия муҳаққиқ чамбасти хулосаҳои таҳқиқро пешниҳод намуда, барои истифодаи амалии натиҷаҳои он тавсияҳо додааст.

Диссертатсия ба талаботи “Низомномаи намунавӣ оид ба Шурои диссертатсионӣ ва тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 – юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он Муродова Парвина Бобоҷоновна сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ, аз рӯйи ихтисоси 10.02.20 – забоншиносии муқоисавӣ – таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ мебошад.

Роҳбари илмӣ:
доктори илмҳои
филологӣ, профессор

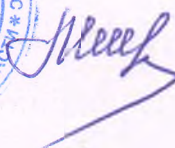

Тӯраҳасанов Қ.Ш.

Имзои Тӯраҳасанов Қ.Ш.-ро тасдиқ мекунам;
сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Тавқиев Э.Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷики
шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17.
Телефон: (+992-37)221-62-25; факс: 227-15-10
Email: info@tnu.tj
"12"март соли 2024